

Iwona Poźniak

Ludzie listy piszą...

W dzisiejszych czasach sztuka pisania listów jest nieco w odwrocie. Rzadko się zdarza, by w skrzynce na listy wśród reklam, bankowej i urzędowej korespondencji znalazł się tradycyjny list. Smsy, czaty na Messengerze, Whatsapie czy innym komunikatorze w znacznej mierze wyparły i zastąpiły listowną formę komunikowania się. W wirtualnej przestrzeni komunikacja – także ta dotycząca uczuć i emocji – uległa znacznemu uproszczeniu, a skrótowość jest jedną z jej głównych cech. Taki stan rzeczy jest też z pewnością wyrazem osłabienia bezpośrednich międzyludzkich więzi i relacji, ale... Ale przypadkowo napotkany na jednej ze słupskich ulic szyld: *Biuro pisania listów miłośnych i wierszy* świadczy jednak o tym, że potrzeba listownego komunikowania się jest, a skoro są firmy, które zarabiają na pisaniu listów, to może warto samemu pochylić się nad tą sztuką w klasycznej formie i opanować tworzenie listów zgodne z zasadami.

W szkole jest też cel czysto praktyczny takiego działania: list jest formą wypowiedzi pisemnej wymaganej w podstawie programowej języka polskiego i często pojawiająca się na egzaminach zewnętrznych.

Celem lekcji prezentowanej w poniższym scenariuszu jest omówienie zagadnień związanych z korespondencją listowną, wysyłaną tradycyjną pocztą. Zajęcia poszerzą wiedzę ogólną ucznia, wzbogacą jego słownictwo, wykształcą lub utrwalą przydatne jednak i we współczesnym świecie umiejętności związane ze sztuką epistolograficzną.

Scenariusz przeznaczony jest do realizacji w klasie czwartej – jako zajęcia wprowadzające. Można tę lekcję zrealizować również w klasie piątej lub szóstej, jako powtórkową i utrwalającą. Czas przeznaczony na realizację zajęć: 2 godziny lekcyjne. Wszystkie załączniki do zajęć (pokazane w scenariuszu w miniaturach) dostępne są w wersji do wydruku na stronie: <https://tiny.pl/c29cs>

Temat: Uczymy się pisać listy

Cele lekcji:

- rozwijanie umiejętności praktycznych uczniów w zakresie tworzenia tekstów użytkowych,
- utrwalenie zasad poprawnego zapisu daty,
- wprowadzenie/utrwalenie poprawnego schematu listu i umieszczania wszystkich jego elementów we właściwych miejscach,
- nauka adresowania koperty,

- utrwalenie pojęć: nadawca, odbiorca,
- doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem,
- utrwalenie zasad pisowni zwrotów do adresata w liście,
- doskonalenie umiejętności wykorzystania przez dzieci multimediów do celów edukacyjnych,
- doskonalenie umiejętności wykonania starannej i czytelnej notatki w postaci schematu,
- bogacenie słownictwa uczniów,
- bogacenie wiedzy ogólnej ucznia,
- wdrażanie uczniów do samokształcenia i samokontroli.

Formy pracy:

- zbiorowa,
- grupowa,
- indywidualna.

Metody:

- podająca,
- problemowa.

Środki:

- komputer z dostępem do internetu,
- dostęp do platformy edukacyjnej Wordwall,
- tablica interaktywna lub rzutnik multimedialny,
- karty pracy (dołączone do scenariusza),
- „motywce”, „zachętki” w postaci np. imitacji znaczków (lub inne przygotowane/posiadane przez nauczyciela znaczki motywujące i nagradzające aktywność. Propozycje graficzne – Załącznik nr 5).

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. Ćwiczenia wstępne – ustalenie, co to jest list, jaką może mieć postać, kto do kogo może pisać list i w jakim celu.

Po wyjaśnieniu czym będziemy zajmować się na zajęciach, nauczyciel zadaje dzieciom pytania dotyczące listu:

- Co to jest list?
- Jak można wysłać list?
- Kto do kogo może pisać list i po co? (listy prywatne i listy oficjalne).

Ustalamy, jaką drogę od nadawcy do odbiorcy (adresata) przebywa list wysłany w sposób tradycyjny. Do tego celu wykorzystujemy kartę pracy (załącznik nr 1). Rozdajemy uczniom tekst do wklejenia do zeszytu. Odczytujemy go głośno i polecamy dzieciom,

by samodzielnie ustaliły poprawną kolejności punktów, dotyczących etapów drogi, jaką przebywa list.

Polecenie:

Przeczytaj tekst i zgodnie z jego treścią ulóż kolejno poniższe informacje, tak by przedstawiły drogę, jaką przebywa list od nadawcy do odbiorcy (adresata).

Historia pisania listów jest bardzo długa. Wikipedia podaje, że forma wypowiedzi jaką jest list, jest tak stara, jak samo pismo. Ludzie od wieków pisali listy prywatne i oficjalne. Choć współczesna cywilizacja różni się znacznie stopniem rozwoju od czasów starożytnych, to jednak zasadnicza droga listu jest taka sama: od nadawcy – do adresata. Nadawca pisze list, zakleja w opatrzonej adresem kopercie i wrzuca do skrzynki pocztowej. Następnie poczta przystępuje do segregowania korespondencji i kierując się kodami pocztowymi oraz nazwami miejscowości, przygotowuje je do transportu w różne strony kraju i świata. Następnie listy jadą, płyną lub lecą różnymi środkami transportu do różnych miast i tam znowu trafiają do pocztowej sortowni, gdzie grupowane ulicami w poszczególnych dzielnicach trafiają do listonoszy, którzy dostarczają je do skrzynek zawieszonych na domach lub dostarczają do rąk własnych adresatów.

- Wrzucenie listu do skrzynki.
- Odbiór przesyłki przez pocztę w miejscu zamieszkania adresata.
- Dostarczenie listu adresatowi przez listonosza.
- Napisanie listu przez nadawcę.
- Segregowanie i wysyłka listów przez pocztę.
- Transport przesyłek.

Po wykonaniu zadania, sprawdzamy jakość wykonanej pracy np. rozwiązując wspólnie to ćwiczenie na platformie Wordwall i dokonujemy ewentualnej korekty błędów. Nagradzamy „motywami” (proponując w załączniku nr 5) lub w inny sposób uczniów, którzy wykonali to ćwiczenie poprawnie.

Nauczyciel podkreśla, jak ważna jest i była dla ludzi korespondencja. Można się tu posłużyć dostępnymi w internecie obrazami listów z różnych epok oraz przykładami wierszy o pisaniu listów, które można znaleźć w sieci (Maria Pawlikowska-Jasnorzewska „List”, Zbigniew Jerzyna „List z wakacji”, Leopold Staff „List z jesieni”, Leszek Długosz „Pochwała listów”, Włodzimierz Ścisłowski „Listonosz”).

List z jesieni

Czekam listu od ciebie... Tam Południa słońce
I morze mówi z tobą... U mnie długa słońca,
Samotność, jesień, chmury i drzewa więdnące...
Dzisiaj pogoda... lecz słońce chore - jak tęsknota...
Nim wysłesz, włóż list w trawę wonną albo w kwiaty,
Bo tu żadne nie kwitną już... Niech go przepoi
Spokój, woń słońca, szczęście twej bliży i szaty -
Albo go noś godzinę w fałdach sukni swojej...
A papier niechaj będzie niebieski... Bo może
Znów przyjdą chmury szare, smutne, znów na dworzec
Słońca łkać będzie, kiedy list przyjdzie od ciebie;
Skarżyć się będą drzewa, co więdną i mokną,
A ja, samotny, może znów będę przez okno
Patrzył za małym skrawkiem błękitu na niebie...

Leopold Staff

Na zakończenie tej części zajęć odtwarzamy piosenkę Skaldów – „Medytacje wiejskiego listonosza”, dostępny w wykonaniu Skaldów np. na:

- <https://www.youtube.com/watch?v=uqSnFUhEdYI>
- **lub** w wykonaniu zespołu Brathanki na: <https://www.youtube.com/watch?v=SvOJb-NgQAA>
- **lub** w postaci karaoke (w tym przypadku trzeba wydrukować uczniom słowa piosenki): <https://www.youtube.com/watch?v=YLuy41X1oqw>

II. Wprowadzenie/powtórzenie schematu listu.

Do przeprowadzenia tej części lekcji wykorzystujemy ćwiczenie z platformy Wordwall:

Polecenie:

Uporządkuj schemat listu.

1	Podpis nadawcy
2	PS – dopisek, informacja, o której zapomniało się napisać wcześniej.
3	Zakończenie – formuła kończąca list. Pozdrowienia.
4	Wstęp – nawiązanie do poprzedniej korespondencji, wyjaśnienie celu listu.
5	Miejscowości data.
6	Rozwinięcie – główna część listu. Przekazanie informacji.
7	Nagłówek - zwrot grzecznościowy do adresata

Wskazany przez nauczyciela uczeń podchodzi do tablicy interaktywnej, czyta informacje dotyczące poszczególnych części listu i umieszcza je na schemacie we właściwych miejscach. Klasa może podpowiedziami wspomagać jego działania. Po wykonaniu ćwiczenia i sprawdzeniu poprawności wykonanej pracy, polecamy uczniom, by taki sam schemat uzupełnili poprawnie w zeszytach. Do tego celu wykorzystujemy kolejną kartę pracy (**załącznik nr 2**) i wykonane wcześniej na tablicy interaktywnej ćwiczenie. Podczas tego zadania nauczyciel cały czas zwraca uwagę na staranność notatki. Na zakończenie jeszcze raz odczytujemy – już z zeszytów – jak powinno wyglądać właściwe rozmieszczenie poszczególnych informacji na schemacie listu. Aktywność i staranność przy wykonaniu tego ćwiczenia nagradzamy „motywcami” lub w inny sposób.

Adresowanie koperty. By list skutecznie został dostarczony adresatowi, trzeba opanować tę umiejętność. Prosimy uczniów, by najpierw wykonali zadanie w Wordwallu, a następnie – zgodnie z ustaleniami tego ćwiczenia – zaadresowali prawdziwą kopertę do dowolnej osoby. Zamiast kopertą, można też posłużyć się prostą kartą pracy (**załącznik nr 3**):

Polecenie:

Wykonaj interaktywne zadanie, a następnie zaadresuj poprawnie kopertę do dowolnie wybranej osoby, której adres znasz. Możesz też zapytać o adres koleżankę lub kolegę z ławki.

Imię i nazwisko nadawcy.
Kod pocztowy i adres nadawcy.
Imię i nazwisko adresata.
Dane adresowe NADAWCY.
Skąd wzięto adres nadawcy?

III. Poprawny zapis daty.

Przygotowujemy się do pisania listu. Ustalamy z dziećmi, w jaki sposób poprawnie zapisać datę – na trzy sposoby. W tym celu zapisujemy na tablicy datę np. dnia, w którym odbywają się zajęcia:

- 12 stycznia 2023 r.
- 12.01.2023 r.
- 15 I 2023 r.

Polecamy uczniom, by na trzy sposoby zapisali w zeszytach datę swoich urodzin i datę urodzin kogoś bliskiego.

Do utrwalenia umiejętności poprawnego zapisu daty wykorzystujemy zadanie z Wordwalla: Zadanie jest krótkie, po części „zręcznościowe” (polega na łapaniu kretów niosących tabliczki z poprawnymi i niepoprawnymi zapisami dat). Ćwiczenie nie tylko uczy rozpoznawania poprawnego zapisu daty, ale doskonali też spostrzegawczość i mobilizuje do szybkiego czytania. Dla utrwalenia można przeprowadzić kilka rund tego zadania, wskazując do jego wykonania kolejnych uczniów.

Polecenie:

Złap krety, które niosą tabliczki z poprawnie zapisanymi datami.

W celu przeciwwiczenia umiejętności rozpoznawania właściwie zapisanej daty można np. na kolejnych lekcjach posłużyć się też kartą pracy (załącznik 4):

IV. Porządkowanie treści listu zgodnie z wcześniejszym rozmieszczeniem informacji na schemacie. Czytanie ze zrozumieniem.

Drugą godzinę zajęć przeznaczoną na realizację tematu rozpoczynamy od zadania, które polega na przeczytaniu ze zrozumieniem listu z „kawałków” i ułożeniu z nich logicznej całości. Posłużymy się w tym celu aplikacją, do tworzenia puzzli online, w której zostało przygotowane to zadanie. Na początek opowiadamy uczniom krótką historyjkę, by zachęcić ich do składania z zaangażowaniem listu z puzzli w całość.

Polecenie:

Kasia była bardzo obrażona na Janka, więc gdy otrzymała od niego list, od razu w emocjach go podarła! Potem pomyślała jednak, że chciałaby wiedzieć, co do niej napisał i postanowiła poskładać list. Ułóż puzzle online, bo dowiedzieć się, co Janek napisał do Kasi.

Wskazany uczeń wykonuje to zadanie na tablicy interaktywnej, klasa wspiera go pomysłami na to, jak właściwie rozmieścić poszczególne elementy układanki. Uczniowie mogą też po sczytaniu kodu QR rozwiązać to zadanie z pomocą telefonów komórkowych. Po ułożeniu puzzli czytamy list głośno. Podczas analizy jego treści zwracamy uwagę na zapis wielką literą zwrotów kierowanych do adresata (*Ci, Ciebie, Cię*). Dobrze byłoby wypisać te słówka na tablicy kredowej lub innej, by przy kolejnym zadaniu przypominały dzieciom o tej zasadzie.

Zostawiamy na tablicy interaktywnej list ułożony z puzzli. Możemy też dać uczniom papierową wersję gotowej układanki (**załącznik nr 5**). Rozdajemy uczniom kartki papieru listowego (**załącznik nr 6**) z zaznaczonymi miejscami na poszczególne elementy listu – tak jak na omawianym na pierwszej lekcji schemacie i polecamy, by w imieniu Kasi odpisali nadawcy listu z ćwiczenia – Jankowi. Podczas wykonywania tego zadania cały czas przypominamy uczniom o właściwym umieszczaniu informacji w liście w odpowiednich miejscach, zachęcamy do korzystania z wcześniej wykonanych w zeszytach notatek. Zwracamy też uwagę na staranność wykonania pracy i poprawną pisownię zwrotów do adresata.

Po wykonaniu pracy, prosimy kilku uczniów o odczytanie listów. Omawiamy ich treść i zgodność/powiązanie z treścią listu z ćwiczenia. Wystawiamy oceny, nagradzamy aktywność.

V. Zakończenie zajęć – „Medytacje wiejskiego listonosza”.

Na zakończenie zajęć rozdajemy dzieciom tekst piosenki Skaldów „Medytacje wiejskiego listonosza” do wklejenia do zeszytu (**załącznik nr 7**) lub wyświetlamy teks na tablicy interaktywnej i wracamy do strony internetowej z piosenką. Odcytujemy głośno całą klasą tekst dwukrotnie, by łatwiej mogły go sprawnie odczytać podczas śpiewania. Następnie wspólnie odśpiewujemy piosenkę.

*Świat ma co najmniej tysiąc wiosek i miast
List w życiu człowiek pisze co najmniej raz.*

*Ludzie zejdźcie z drogi, bo listonosz jedzie
Zamknij gaz, to co, że za granicą wujka masz
Ludzie zejdźcie z drogi, bo listonosz jedzie
A mój motorower ten każdy tutaj dobrze zna
Dostaniesz od wujka list.*

*Ja wiem kto w życiu myśli nie pisze nic
Kto bardzo kocha pisze długi list.
Ludzie zejdźcie z drogi, bo listonosz jedzie
Ciężka jest od listów torba listonosza dziś
Ludzie zejdźcie z drogi, bo listonosz jedzie
Może ktoś na ten list czeka kilka długich lat
Dostanie go może dziś (...)*

Skaldowie, „Medytacje wiejskiego listonosza”

Artykuł wraz ze scenariuszem i załącznikami do wydrukowania dostępne po zeskanowaniu qr kodu.

Iwona Poźniak

Konsultant ds. edukacji morskiej oraz projektów edukacyjnych w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Nauczycielka języka polskiego z wieloletnim stażem pracy, pasjonatka i propagatorka pięknej ojczystej mowy i dbałości o kulturę języka.